

WAGNERIANA CATALANA N°10 ANY 1999

TEMA 5. WAGNERISME

TÍTOL: ALFONS PAR, UN WAGNERIÀ SHAKESPERIA

AUTOR: *Xavier Nicolás*

Resultarà difícil glossar la vida d'Alfons Par en un sol article, donada la magnitud de les activitats que va realitzar aquest home que fou el President de l'Associació Wagneriana de més llarga durada, fins a la fi de la mateixa.

És per això que hem comptat amb l'inestimable ajut de Cecília Par, filla d'Alfons, i font de records. També valorem l'impagable treball de Salomé Ribes i Amorós, fet el 1988 com a tesi doctoral, amb nombroses dades i profunditat de treball sobre Alfons Par.

Alfons Par neix el 1879 en una família de cotoners de Catalunya. Des de molt jove es dedica a les tasques tèxtils tot ajudant al negoci familiar. El 1896 ingressa al Centre Excursionista de Catalunya, motivat pel seu gran amor a la muntanya i és aquí on comença a fer les seves primeres excursions. Aquest fet el porta a col.laborar activament en el CEC, donant diverses conferències i essent finalment elegit secretari del Centre l'any 1901, quan comptava 22 anys.

Aquest mateix any 1901, es funda l'Associació Wagneriana, amb Joaquim Pena, Jeroni Zanné, Vilaregut i d'altres. Alfons Par apareix com un dels socis fundadors. A partir d'aquí i fins a la seva mort, el 1936, la vida d'Alfons Par versarà sobre dos grans genis, dos grans poetes: Shakespeare i Wagner, si bé podríem afegir que es decantà més cap al primer que cap al segon. A part d'aquests dos mestres, les seves altres passions van ser la lingüística catalana i la muntanya. Tractarem aquests dos temes per separat.

Les activitats d'Alfons Par a l'Associació Wagneriana tenen el seu fonament en treballs i conferències bàsicament sobre la relació entre Shakespeare i Wagner. Ressalta del compositor la seva tasca com a dramaturg i com a poeta abans que músic. Busca les similituds entre tots dos. Deia Alfons Par que "les tres obres gegantines de la poesia dramàtica són, sens dubte, el drama grec, el shakerperià i el wagnerià. Són tres arbres que bé en podem dir de la Vida". En certa manera Alfons Par només va tocar aquest aspecte del mestre de Bayreuth, el poètic, no tractant el tema musical pràcticament mai. Però això no exclou que fos

el més gran defensor de qualsevol activitat que es feia a l'Associació Wagneriana. Segons la seva filla, a la seva mare, l'esposa d'Alfons Par, Montserrat Balcells, només l'interessava Wagner, i quan la família anava al Palau a escoltar altres coses, ell restava a casa. A casa d'una germana de Montserrat Balcells, la tia Mercè, i organitzat per Alfons Par, es recorda un bell Tannhauser cantat per afeccionats, entre els quals hi havia la mateixa tia Mercè.

Alfons Par destacava especialment de Wagner els aspectes teatrals, centrant-se en l'origen dels arguments, en les llegendes, els mites i les tradicions, la riquesa de l'escenografia, l'acció que traspasa els personatges mateixos. S'ha de tenir en compte que l'Associació Wagneriana es va fundar el 1901 amb Joaquim Pena com a primer President, fins el 1904, data en que deixà aquest càrrec. I de 1906 fins a 1936, ho va ser Alfons Par, durant 30 anys, la qual cosa no és gens menyspreable. L'any 1925 Par es lamentava en una carta a Montoliu, tal com cita Salomé Ribas, que l'Associació Wagneriana estava una mica adormida per culpa de Joaquim Pena; aquest comentari dóna idea de certes tensions o divergències que devien haver-hi dins del cercle.

Malgrat aquest fet i segons ens va explicar la seva filla, Joaquim Pena era sempre l'amic que estava al costat del seu pare; fins i tot el dia fatídic que els de l'UGT van anar-lo a buscar i se'l van endur a la Rabassada, on fou assassinat. Passats uns dies Joaquim Pena va anar a preguntar per ell, i en ser-li comunicada la seva mort, gairebé es va desmaiar i va haver de ser auxiliat. Cecília Par, que aleshores tenia 21 anys, té records agradables de les visites de Pena a casa seva i de les reunions amb el seu pare.

Alfons Par erasegona sembla, de caràcter obert, comunicatiu, sociable, l'home que escoltava la gent i alhora era gran parlador. Li agradava la música, especialment la de Wagner, però no els gramòfons, als quals qualificava de "música enllaunada", ni tampoc la ràdio, de la qual deia que "era estupenda per poder-la tancar". Era amant de les arts i dels llibres vells, tenia un gran sentit de la justícia i la tradició. Fou sempre respectat per tots, menys per aquells que el van afusellar tan sols pel fet de ser un important industrial i molt religiós. Shakespeare ocuparà la seva vida fins al final. Va recopilar una gran bibliografia, de la qual en va fer un llibret, i va tenir una de les més completes biblioteques del món sobre aquest autor. Va publicar nombrosos articles i va donar incomptables conferències sobre molt diversos aspectes de Shakespeare. Va traduir "El rei Lear" al català ("Lo rey Lear") i fragments de l'"Otelo". Una de

les seves primeres conferències a l'Associació Wagneriana va ser sobre aquest autor anglès: "Wagner i Shakespeare, ambdós són poetes; anc que sien llurs ormeigs diferents y anc que hagin petjat desiguals vies per assolir la Bellesa... La causa de que entre Shakespeare i Wagner hi hagi relació no és sols per lo que foren sinó també per còm ho feren, és a dir, perquè tots dos foren grans".

Era també un gran amant de Raimon LLull. Però Shakespeare el va marcar de per vida. Explica detalladament el poeta anglès en tots els vessants. A l'Associació Wagneriana va donar una altra conferència titulada "Poemes èpics de Shakespeare", "El Forçament de Lucreça", amb la traducció d'aquesta obra. La seva traducció d'El Rei Lear, en aquell català medieval tan estimat per Par, el va nodrir de força elogis per part de la crítica especialitzada.

L'any 1916 va publicar una biografia del dramaturg anglès "Vida de Guillem Shakespeare" en homenatge al 300 aniversari de la seva mort. I el 1930 va aparèixer en castellà la seva "Contribución a la bibliografía española de Shakespeare". El 1935, un nou llibre "Shakespeare en la literatura española", en dos volums. Sobre el dramaturg anglès, Par va dir que "Shakespeare pintó hombres; Lope de Vega y Calderón y los demás ingenios, resolvieron problemas". L'última obra que Par va escriure sobre aquest autor seria el 1935: "Representaciones Shakespearianas en España".

La muntanya fou la font d'inspiració d'Alfons Par; sempre que podia marxava a fer excursions per Catalunya. A la seu del CEC, especialment durant la primera dècada del segle, hi va efectuar nombroses activitats. Allí hi va fer lectures de Shakespeare i hi organitzà excursions. El 1903 deixà de ser-ne el secretari, però seguí en contacte amb el Centre.

La qüestió lingüística lligada al catalanisme va suposar el vessant més important d'Alfons Par com a factor públic. Par va ser un dels més grans opositors a les normes de modernització del català, proposant una tornada al català romànic i medieval, al català de la Renaixença. La seva obra magna va ser la "Sintaxi segons los escrits en prosa de Bernat Metge", que va haver de publicar a Alemanya els anys 20, degut a l'oposició tan gran que la política catalanista d'aquells anys tenia a Catalunya.

Par creia en la tradició de la llengua catalana per via oral, com a mitjà de perfeccionar aquesta

llengua, sense la necessitat de dur a terme un procés de modernització que provoqués una ruptura radical. Es va oposar rotundament i contundent a la línia marcada per Pompeu Fabra i l'Institut d'Estudis Catalans.

Va col.laborar activament amb l'Ateneu Barcelonès, la Institució del Teatre, l'Oficina Romàntica i la Reial Acadèmia de Bones Lletres.

Va col.laborar amb la dictadura de Primo de Rivera com a tinent d'alcalde i va criticar als de la Lliga Regionalista, als socialistes i als republicans: "Cap norma jurídica del nostre poble podem esperar que's mantingui sots un règim socialista". Religiós, de missa diària, va comprar un cinema a la Plaça d'Urquinaona i un quiosc a la Plaça Universitat, per oferir "distraccions decents" als joves barcelonins. Però va ser més criticat per la seva visió del catalanisme. Ell, que gairebé sempre escrivia en català i que es va preocupar per la seva llengua, va criticar el confusionisme entre separatisme i catalanisme. Quan va publicar el seu "Examen de consciència catalanista" va aixecar grans polèmiques. Home cult i gran viatger, va visitar els Estats Units, Alemanya, Itàlia, França i Espanya en una època en que viatjar no era fàcil.

Fou acusat de col.laboracionista amb la dictadura de Primo de Rivera i rebutjat en els cercles catalanistes associats amb el separatisme de l'època. Par afirmava que no era separatista per convicció i creia que l'única manera que un poble millorés les seves condicions de vida era perfeccionant-se a si mateix, a través de l'honradesa i la cultura. És per això que enaltia la Renaixença catalana com el millor període de cultura d'aquest poble. Par analitzava els arguments en què es basa el nacionalisme per justificar el separatisme, que són la llengua, la religió, el dret, la història i el caràcter propi. Va arribar a la conclusió, després d'un profund estudi que la llengua no dona "drets de nació", que tan sols n'és un instrument; que la religió és universal i per tant no pot ésser un argument a favor del nacionalisme; sobre el dret creu que els socialistes van destruir els costums jurídics específics catalans i que per tant no poden basar-se en ells per justificar el nacionalisme català. La història pròpia de Catalunya, -pensava, es va perdre el 1410 i els esdeveniments que han tingut lloc des d'aleshores, s'han produït sota una Catalunya desnacionalitzada i, en darrer terme, el caràcter com a tret diferenciador tampoc el considera cap argument sòlid. Par rebutja aquí alguns dels tòpics del català com a individu davant dels tipus espanyols: "...la única rahó per aflorir una nova nacionalitat en la

terra, consisteix en aportar-li un argument de cultura, una exaltació d'ideal y un espill de bonesa", escrivia.

Així doncs, Alfons Par va ser un home poc corrent i va viure fora de la seva època, ja que era el típic home de la Renaixença, com Rusiñol o Gaudí i tants d'altres. I, paradoxes de la vida, els mateixos que l'havien assassinat li van fer un homenatge un cop mort. Descansi en pau Alfons Par, home bo i estimat per tots, caigut per la ignorància i la barbàrie només per haver comès el pecat (!) de ser religiós, cult i empresari.

Traduït per Josep Nadal